

Ο ρόλος των οργανώσεων παραγωγών στη βιώσιμη ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας

ΓΣΥ 2022-03

Δεκέμβριος 2021

Το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο για την Υδατοκαλλιέργεια (ΓΣΥ) αναγνωρίζει με ευγνωμοσύνη τη λαμβανόμενη υποστήριξη μέσω της χρηματοδότησης της ΕΕ

Ευρετήριο

Ευρετήριο	2
Ακρωνύμια/Ορολογία	3
Εισαγωγή - Ιστορικό	3
Ο ρόλος των ΟΠ στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας	5
Τρέχουσες προκλήσεις.....	6
Συστάσεις	7

Ακρωνύμια/Ορολογία

ΓΣΥ	Γνωμοδοτικό Συμβούλιο για την Υδατοκαλλιέργεια
ΔΑ	Διαχειριστική Αρχή
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΟΠ	Ενώσεις Οργανώσεων Παραγωγών
ΕΤΘΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας
ΕΤΘΑΥ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας
ΚΑΠ	Κοινή Αλιευτική Πολιτική
ΚΜ	Κράτος Μέλος (της ΕΕ)
ΚΟΑ	Κοινή Οργάνωση Αγορών
ΟΠ	Οργάνωση Παραγωγών
ΣΠΕ	Σχέδιο Παραγωγής και Εμπορίας

Εισαγωγή - Ιστορικό

Η μεταρρυθμισμένη Κοινή Αλιευτική Πολιτική (ΚΑΠ) και η Κοινή Οργάνωση Αγορών (ΚΟΑ) προήγαγαν τη δημιουργία Οργανώσεων Παραγωγών (ΟΠ) υδατοκαλλιέργειας και ενίσχυσαν τις αρμοδιότητές τους προκειμένου να συνεισφέρουν στους στόχους των εν λόγω πολιτικών και να προωθήσουν τη βιωσιμότητα, την επισιτιστική ασφάλεια, την ανάπτυξη και την απασχόληση μέσω της διαχείρισης και της εφαρμογής συλλογικών δράσεων.

Ως ΟΠ ορίζεται κάθε οντότητα που συστάθηκε και ελέγχεται από παραγωγούς σε έναν συγκεκριμένο τομέα για την κοινή επιδίωξη ενός ή περισσότερων από τους στόχους που αναφέρονται στον Κανονισμό ΚΟΑ, ανεξαρτήτως από το εάν η οντότητα είναι επισήμως αναγνωρισμένη. Οι ΟΠ μπορούν να συσταθούν με ποικίλες νομικές μορφές, συμπεριλαμβανομένων συνεταιρισμών, ενώσεων ή εμπορικών οργανώσεων όπου οι παραγωγοί υδατοκαλλιέργειας είναι μέτοχοι.

Οι ΟΠ αναμένεται να φέρουν εις πέρας ένα πολύπλοκο έργο, δηλαδή να αναπτύξουν και να υποβάλουν προς έγκριση στις διαχειριστικές αρχές τους Σχέδια Παραγωγής και Εμπορίας¹ (ΣΠΕ), ενώ το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) επιτρέπει τη χρηματοδότηση με δημόσιους πόρους για την ανάπτυξη και την εφαρμογή των ΣΠΕ².

Τα ΣΠΕ περιέχουν υποχρεωτικά μέτρα προκειμένου να διασφαλιστεί η περιβαλλοντική βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας³ και προσωρινά αγορακεντρικά μέτρα για την ενίσχυση της θέσης των καλλιεργητών στην αγορά. Εν συντομία, η προσπάθεια θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «σχέδιο βιωσιμότητας» για την υδατοκαλλιέργεια.

¹ Κανονισμός ΕΕ αριθ. 1379/2013 για την κοινή οργάνωση των αγορών των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

² Κανονισμός ΕΕ αριθ. 508/2014 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας

³Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τη θέσπιση και την εφαρμογή των σχεδίων παραγωγής και εμπορίας, 2014/117/ΕΕ

Πρόσφατα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε δύο στρατηγικές πολιτικές: την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και τη Στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» για ένα δίκαιο, υγιές και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων.

Οι ΟΠ αποτελούν και αυτές βασικό παράγοντα για την επίτευξη των στόχων των εν λόγω στρατηγικών. Τα ψάρια και τα θαλασσιά που αποτελούν προϊόν καλλιέργειας έχουν μικρότερο αποτύπωμα άνθρακα σε σχέση με τη ζωική παραγωγή στην ξηρά⁴ και οι ΟΠ μπορούν να επεξεργαστούν τα συλλογικά μέτρα των ΣΠΕ για να βελτιώσουν περαιτέρω το αποτύπωμα άνθρακα των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας και να συνδράμουν στη μετάβαση σε ένα βιώσιμο σύστημα τροφίμων που θα παρέχει οικονομικά προσιτά τρόφιμα, θα αυξήσει τα εισοδήματα των παραγωγών του πρωτογενούς τομέα, θα βελτιώσει την ορθή μεταχείριση των ζώων και του περιβάλλοντος και θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ. Επιπλέον, η κατάσταση που αντιμετωπίζει ο τομέας της υδατοκαλλιέργειας λόγω της πανδημίας της COVID-19 ανέδειξε την αξία των ΟΠ αναφορικά με τη συλλογική δράση⁵.

Σε αυτό το πλαίσιο, είναι απαραίτητη η περαιτέρω ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των ΟΠ και η παροχή της απαραίτητης οικονομικής στήριξης που θα τους επιτρέψει να παίξουν έναν πιο ουσιαστικό ρόλο στην καθημερινή διαχείριση της υδατοκαλλιέργειας, τηρώντας παράλληλα το πλαίσιο που προσδιορίζεται από τους στόχους της ΚΑΠ, της ΚΟΑ, της Πράσινης Συμφωνίας και της Στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο».

Σύμφωνα με διαθέσιμα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το 2021, πάνω από 210 ΟΠ αναγνωρίστηκαν από χώρες της ΕΕ στο πλαίσιο των κοινών κανόνων της ΕΕ.⁶ Από τις 210 ΟΠ, μόνο οι 34 έχουν σχέση με την υδατοκαλλιέργεια (16%), ένα μέγεθος που αναδεικνύει το πολύ χαμηλό ποσοστό απορρόφησης από τον τομέα της υδατοκαλλιέργειας. Συγκεκριμένα, το 12% (26 ΟΠ) από τον συνολικό αριθμό των αναγνωρισμένων ΟΠ αντιπροσωπεύουν την ιχθυοκαλλιέργεια (θαλάσσιων και γλυκών υδάτων) και σχεδόν το 4% (8 ΟΠ) αντιπροσωπεύουν τους οστρακοκαλλιεργητές.

Στόχος της παρούσας σύστασης είναι:

1. Να παρουσιάσει τον ενισχυμένο ρόλο των ΟΠ υδατοκαλλιέργειας στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας και τη συνεισφορά τους στην επίτευξη των στόχων στρατηγικών ευρωπαϊκών πολιτικών.
2. Να παράσχει στοιχεία σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι υφιστάμενες ΟΠ κατά την εφαρμογή του ΣΠΕ τους ή σχετικά με μεμονωμένα ενδιαφερόμενα μέρη που επιθυμούν να συστήσουν μια ΟΠ.
3. Να προτείνει δράσεις που προάγουν τη σύσταση των ΟΠ και την αποτελεσματική συνεισφορά τους στη βιώσιμη ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας.

⁴Από το αγρόκτημα στο πιάτο - Μια στρατηγική για ένα δίκαιο, υγιές και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων, COM/2020/381 final

⁵Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για μια πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια στην ΕΕ για την περίοδο 2021 έως 2030, COM/2021/236 final

⁶ https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/fisheries/markets-and-trade/seafood-markets_en#ecl-inpage-40

Ο ρόλος των ΟΠ στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας

Στο πλαίσιο που προσδιορίζεται από τους στόχους της ΚΑΠ, της ΚΟΑ, της Πράσινης Συμφωνίας και της Στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», καθώς και των στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών για μια πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια στην ΕΕ για την περίοδο 2021 έως 2030, οι ΟΠ αναμένεται να επιτελέσουν σημαντικό έργο για την προώθηση και τη διασφάλιση βιώσιμων δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας. Οι κύριοι λόγοι που συνηγορούν υπέρ της σύστασης νέων ΟΠ από μεμονωμένους παραγωγούς ή της συμμετοχής των παραγωγών σε ήδη υπάρχουσες ΟΠ είναι οι εξής:

- Ενίσχυση της **θέσης των καλλιεργητών στην αγορά** μέσω της αυξημένης πρόσβασης στην αγορά
(π.χ. σχεδιασμός παραγωγής, κοινή πώληση και εφοδιασμός, σταθεροποίηση τιμών, ισότιμοι όροι ανταγωνισμού, επικοινωνία και προώθηση, αυτόνομες πρωτοβουλίες, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας σημάτων ποιότητας)
- Παροχή τεχνικής βοήθειας στα μέλη για τη βελτίωση της ποιότητας του τελικού προϊόντος ή/και την αποδοτικότητα της παραγωγής.
(π.χ. μέσω της καλύτερης πρόσβασης σε τεχνικές γνώσεις, μηχανισμούς διαχείρισης κινδύνων)
- Βελτίωση της **διακυβέρνησης** στην υδατοκαλλιέργεια
(π.χ. συμμετοχή στη χάραξη πολιτικών, μείωση του διοικητικού φόρτου, προώθηση του χωροταξικού σχεδιασμού για την υδατοκαλλιέργεια και εγγύηση του επισιτιστικού εφοδιασμού και της ασφάλειας, διασφάλιση της παρακολούθησης και της συλλογής δεδομένων για τον τομέα της υδατοκαλλιέργειας).
- Δημιουργία συνθηκών για τη **βιώσιμη ανάπτυξη** της υδατοκαλλιέργειας μέσω βελτιωμένων **περιβαλλοντικών επιδόσεων**
(π.χ. αξιολόγηση και παρακολούθηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, προώθηση βέλτιστων πρακτικών για τη βελτίωση της υγείας και της ορθής μεταχείρισης των ζώων, προώθηση της βιώσιμης εκμετάλλευσης των αλιευτικών πόρων, βελτίωση του αποτυπώματος άνθρακα)
- Προαγωγή της **ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής** παραγωγής υδατοκαλλιέργειας
(π.χ. βελτίωση των πληροφοριών για την αγορά έτσι ώστε να συνδεθεί η υδατοκαλλιέργεια με τη ζήτηση στην αγορά, συμμετοχή σε δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης για τη διαμόρφωση ενός τομέα υδατοκαλλιέργειας υψηλών επιδόσεων)
- Προώθηση **ισότιμων όρων ανταγωνισμού**, ιδιαίτερα σε σχέση με τις εισαγωγές από τρίτες χώρες
(π.χ. εφαρμογή βιωσιμότητας, πρότυπα παραγωγής και κοινωνικά πρότυπα ισοδύναμα με εκείνα που ισχύουν για τα προϊόντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης).
- Βελτίωση της **κοινωνικής αποδοχής** του τομέα
(π.χ. ευαισθητοποίηση του κοινού σε σχέση με την υδατοκαλλιέργεια και τα προϊόντα της, βελτίωση των πληροφοριών για τους καταναλωτές με κοινοποιήσεις και σήμανση).

Τρέχουσες προκλήσεις

Τα τελευταία διαθέσιμα αριθμητικά μεγέθη⁷ σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων της ΚΟΑ και του ΕΤΘΑ δείχνουν χαμηλά ποσοστά απορρόφησης σε σχέση με τη σύσταση ΟΠ και την εφαρμογή ΣΠΕ. Το ποσοστό δέσμευσης ανά την ΕΕ του συνολικού επιμερισμένου προϋπολογισμού από το ΕΤΘΑ για την εφαρμογή ΣΠΕ, σύμφωνα με την τελευταία έκθεση FAME (Παρακολούθηση και Αξιολόγηση της Αλιείας και της Υδατοκαλλιέργειας), ήταν 34,4% και το ποσοστό απορρόφησης ήταν 29%. Επίσης, μόνο 11 ΟΠ επωφελήθηκαν από τις διατάξεις για τη σύσταση μιας νέας ΟΠ.

Οι κύριοι λόγοι πίσω από αυτό το χαμηλό ποσοστό είναι οι νομικές αβεβαιότητες και οι οικονομικές δυσκολίες, όπως:

1. Οι υφιστάμενες ενώσεις παραγωγών υδατοκαλλιέργειας ή/και οι ανεξάρτητοι παραγωγοί αντιμετωπίζουν δυσκολίες κατά τον μετασχηματισμό ή τη σύσταση μιας νέας ΟΠ στο πλαίσιο της ΚΟΑ λόγω του πολύπλοκου πλαισίου αναγνώρισης το οποίο διαφέρει μεταξύ των Κρατών Μελών (ΚΜ). Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι ΟΠ υποχρεούνται να προωθήσουν στην αγορά την παραγωγή των μελών τους ή αναγκάζονται να συμμορφωθούν με νομικούς περιορισμούς σε εθνικό επίπεδο που δεν έχουν καμία σχέση με τους στόχους της ΚΟΑ και απαγορεύουν τη σύσταση των ΟΠ.
2. Η εφαρμογή του πολύπλοκου πλαισίου σύστασης και αναγνώρισης των ΟΠ απαιτεί την απασχόληση ατόμων ή την εξωτερική ανάθεση δραστηριοτήτων που απαιτούν ειδικές γνώσεις και εμπειρία, γεγονός που σε πολλές περιπτώσεις δεν είναι οικονομικά εφικτό για τις οικογενειακές καλλιέργειες και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις του κατακερματισμένου τομέα υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ.
3. Επίσης, η οικονομική στήριξη για τη σύσταση ΟΠ και την εφαρμογή ΣΠΕ διαφέρει σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των Κρατών Μελών. Καθώς η κύρια δραστηριότητα των ΟΠ δεν συνδέεται αποκλειστικά με την πώληση της παραγωγής, η στήριξη που προσφέρεται σύμφωνα με το Άρθρο 66 του κανονισμού 508/2014 περιορίζει την πρόσβαση των ΟΠ, γεγονός που θα μπορούσε να ισχύσει για συνεταιρισμούς και παρόμοιες οντότητες. Υπάρχει σύγχυση σχετικά με τα κριτήρια επιλεξιμότητας για ορισμένες δράσεις.
4. Υπάρχει νομική αβεβαιότητα σχετικά με την περίοδο επιλεξιμότητας και τις προκαταβολές για επιλέξιμες δράσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα εγκεκριμένα ΣΠΕ εφαρμόστηκαν μόνο εν μέρει χρησιμοποιώντας ίδια κονδύλια.
5. Παρατηρείται έλλειψη ενός σταθερού πλαισίου για τη σύσταση και τη χρηματοδότηση υπερεθνικών ΟΠ.
6. Η όψιμη έγκριση του ΕΤΘΑ προκάλεσε σύγχυση σχετικά με την επιλέξιμη περίοδο των δράσεων που εφαρμόστηκαν από τις ΟΠ.

⁷ https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/system/files/2020-12/emff-implementation-report-2019_en.pdf

Σε αυτό το πλαίσιο, η αποτελεσματικότητα των εγκεκριμένων ΣΠΕ για την περίοδο 2014-2020 μπορεί να είναι χαμηλότερη από την αναμενόμενη⁸. Επιπλέον, ορισμένες συλλογικές δράσεις χρειάζονται κάποια χρόνια για να αποδείξουν την αποτελεσματικότητά τους.

Συστάσεις

Το ΓΣΥ θεωρεί ότι οι ΟΠ υδατοκαλλιέργειας είναι παράγοντας-κλειδί για την επίτευξη των στόχων της ΚΑΠ, της ΚΟΑ, της Πράσινης Συμφωνίας και της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο». Για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της αποτελεσματικότητας και της βιωσιμότητας των ΟΠ, το ΓΣΥ προτείνει την ανάληψη των ακόλουθων ενεργειών από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

1. Τη διεξαγωγή μιας ανάλυσης αξιολόγησης σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων της ΚΟΑ/του ΕΤΘΑ για τις ΟΠ και την παροχή περαιτέρω καθοδήγησης στα Κράτη Μέλη για την επίτευξη μιας ομοιογενούς εφαρμογής και την εναρμόνιση των κριτηρίων για τη σύσταση ΟΠ και τη χρηματοδότηση των ΣΠΕ τους.
2. Τη διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων και την ανάπτυξη ενός αποκλειστικού χώρου για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και τεχνογνωσίας μεταξύ των ΟΠ, των ενώσεων και των παραγωγών, διαδίδοντας τους τρόπους με τους οποίους θα βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων ΟΠ και προάγοντας τη σύσταση νέων ΟΠ.
3. Τη δημιουργία ενός καταλόγου μέτρων που εφαρμόστηκαν από ΟΠ υδατοκαλλιέργειας και αλιείας για τη βελτίωση της ποιότητας των ΣΠΕ και την αποτελεσματική συμβολή στους στόχους της ΚΑΠ, της ΚΟΑ, της Πράσινης Συμφωνίας και της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο».
4. Την παροχή περαιτέρω καθοδήγησης για τη σύσταση υπερεθνικών ενώσεων ΟΠ προκειμένου να προαχθούν οι συνέργειες δράσεων που εφαρμόζονται από μια ομάδα ΟΠ και να εξεταστούν αποτελεσματικά οι προκλήσεις που δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν σε εθνικό επίπεδο (π.χ. η θέσπιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού, η διοργάνωση επιμορφωτικών εκστρατειών σε ολόκληρη την ΕΕ).
5. Τη διευκόλυνση της παροχής προκαταβολών από το ΕΤΘΑ με στόχο την προώθηση ίδιων πρωτοβουλιών για τη σύσταση και την αναγνώριση ΟΠ υδατοκαλλιέργειας.
6. Τη θέσπιση ενός έγκαιρου ΕΤΘΑΥ για την περίοδο 2021-2027, ώστε να καταστεί δυνατή η παροχή άριστης υποστήριξης στις ΟΠ.

⁸ Ενδιάμεση αξιολόγηση της εφαρμογής των Σχεδίων Παραγωγής και Εμπορίας, ISBN: 978-92-79-64117-6

Aquaculture Advisory Council (AAC) (Γνωμοδοτικό Συμβούλιο για την Υδατοκαλλιέργεια/ΓΣΥ)

Rue Montoyer 31, 1000 Βρυξέλλες, Βέλγιο

Τηλ: +32 (0) 2 720 00 73

E-mail: secretariat@aac-europe.org

Twitter: @aac_europe

www.aac-europe.org